

אמרת אלוה צרופה

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת שמיני סימן ח

וזאת החיה אשר תאכלו וזה אשר לא תאכלו, שא"ל הזהר את ישראל שלא לאכול דברים טמאים שלא יטעך יצרך לומר שכל דברים טובים אסר הקדוש ברוך הוא לישראל אמר הקדוש ברוך הוא כל מה שאסרתי לך התרתי לך כנגדו, כיצד, אסרתי לך דם נדה התרתי לך דם בתולים, אסרתי לך את הדם התרתי לך את הכבד שכלו דם, אסרתי לך את החזיר התרתי לך את הדג ששמו שיבוטא שהוא דומה לחזיר, אסרתי לך אשת איש התרתי לך גרושת איש, אסרתי לך נכרית התרתי לך אשת תואר, אסרתי לך אשת אח התרתי לך יבמה לאחר מיתתו בלא בנים שנאמר (דברים כה) יבמה יבא עליה, אסרתי לך כלאים התרתי לך סדין בציצית, אסרתי לך חלב בהמה התרתי לך חלב חיה, א"ר ביסנא בשם רבי חייא כל מה שאסר הקדוש ברוך הוא בבהמה התיר בחיה וכל מה שאסר בחיה התיר בעוף, ואת שאסר בעוף התיר בדג, כיצד אסר חלב בבהמה התיר חלב חיה, אסר גיד הנשה בחיה והתיר אותה בעוף, אסר בעוף הדם התיר אותה בדג, וכל כך למה כדי שיתן שכר טוב לישראל שמשמרין את המצוות, לכך נאמר (תהלים יח) האל תמים דרכו שכל דרכיו של הקדוש ברוך הוא תמימות הן, וכי מה איכפת לו להקב"ה בין ששוחט את הבהמה ואוכל או אם נותר ואוכל, כלום אתה מועילו או כלום אתה מזיקו או מה איכפת לו בין אוכל טהורות לאוכל נבלות, אמר שלמה אם חכמת חכמת לך וגומר (משלי ט) הא לא נתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות וישראל שנאמר כל אמרת ה' צרופה למה שיהא מגן עליך שנאמר מגן הוא לכל החוסים בו, הוי אומר זאת החיה וגומר.

אמר איוב מי יתן טהור מטמא לא אחד (איוב יד) כשהתיר הקדוש ברוך הוא את השור ואסר את הגמל מי יוכל לטהר או לטמא אלא הוא מי עשה כן מי גזר כן לא אחד לא יחידו של עולם, בא וראה מתחלת ברייתו של עולם היה הכל מותר שנאמר כירק עשב נתתי לכם את כל (שם /איוב/ ט) ואומר (בראשית א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב, ומעת שעמדו ישראל על הר סיני הרבה להם תורה ומצוות ליתן להם שכר טוב א"כ למה צוה לאדם הראשון אמר הקדוש ברוך הוא אדה"ר = אדם הראשון = מצוה קלה צויתי אותו ועבר עליה וכל המצוות הללו האיך יכול לקיים אותם, בו ביום שנצטוו בו ביום עבר עליה ולא היה יכול לעמוד בצווי שעה אחת...¹ א"ר יהודה בן פדיה: מי יגלה עפר מעיניך אדם הראשון שאתה לא יכול לעמוד בנסיותך אפילו שעה אחת והרי בניך משמרין כל המצוות שנתנו להם ועומדין בהן אחד מהם עומד ונוטע מעדר מנכש מזמר שורה ומשקה ורואה פירות נטיעות מבכרות וקופץ ידו ואינו טועם מהם לקיים מה שנאמר שלש שנים יהיה לכם וגו'... ובניך נצטוו את זה תאכלו ואת זה לא תאכלו, וביותר כשיבא אדם מישראל ליקח בהמה שה או עז או כבש שוחט ומפשיט ומכניס ידו ובודק הריאה ונמצא טריפה מניחו ואינו אוכלו, הוי אומר כל אמרת ה' צרופה וגו'. לפיכך לא נצטוו אדם הראשון לפי שגלו וידוע לפניו שאינו יכול לשמור מצוות הרבה שהרי מצוה אחת נצטווה ולא עמד בה אבל ישראל כמה מצוות נתן להם הקדוש ברוך הוא והם משמרין לפיכך הרבה להם תורה ומצוות ואמר להם את זה תאכלו ואת זה לא תאכלו.

ויקרא רבה פרשה יג סימן ג

ד"א וזאת הבהמה הדא הוא דכתיב (משלי ל) כל אמרת אלוה צרופה רב אמר לא נתנו המצוות לישראל אלא לצרף בהן את הבריות וכל כך למה שנאמר (שם /משלי ל/) מגן הוא לכל החוסים בו א"ר יודן ברבי שמעון כל בהמות ולויתן הן קניגין של צדיקים לע"ל וכל מי שלא ראה קניגין של אומות העולם בעוה"ז זוכה לראותה לעוה"ב כיצד הם נשחטים בהמות נותץ ללויתן בקרניו וקורעו ולויתן נותץ לבהמות בסנפיריו ונוחרו, וחכמים אומרים זו שחיטה כשירה היא ולא כך תנינן הכל שוחטין ובכל שוחטין ולעולם שוחטין חוץ ממגל קציר והמגרה והשנים מפני שהן חונקין אמר רבי אבין בר כהנא אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא חדוש תורה מאתי תצא אמר רבי ברכיה בשם רבי יצחק אריסטוון עתיד הקב"ה לעשות לעבדיו הצדיקים לעתיד לבא וכל מי שלא אכל נבלות בעולם הזה זוכה לראותו לעוה"ב הה"ד (ויקרא ז) וחלב נבלה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו בשביל שתאכלו ממנו לע"ל = לעתיד לבוא = לפיכך משה מזהיר לישראל ואומר להם זאת החיה אשר תאכלו.

¹ בקטע שהשמטנו מתוארים שתי עשרה שעותיו הראשונות של אדם הראשון מרגע שנברא עד שחטא ונכנסה השבת ונדחה עונש גירושו למוצאי שבת..

בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת לך לך פרשה מד

אחר הדברים האלה היה דבר י"י אל אברם במחזה וגוי' האל תמים דרכו אמרת י"י צרופה (ש"ב = שמואל ב' = כב לא) אם דרכו תמים הוא על אחת כמה וכמה, רב אמר לא נתנו המצוות אלא לצרוף את הביריות בהם, וכי מה איכפת לו להקב"ה מי ששוחט מן הצואר ומי ששוחט מן העורף, הוי לצרוף את הביריות, ד"א תמים דרכו זה אברהם דכת' ומצאת את לבבו נאמן וגוי' (נחמיה ט ח), אמרת י"י צרופה שצרפו הקדוש ברוך הוא בכבשן האש, מגן הוא לכל החוסים בו (ש"ב שם שם /שמואל ב' כ"ב ל"א/) אל תירא אברם אנכי מגן וגוי'.

שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה ו

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה', וארא אל אברהם אל יצחק, הה"ד (קהלת ב) ופניתי אני לראות חכמה והוללות וסכלות כי מה האדם שיבא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו, הפסוק הזה נאמר על שלמה ועל משה, על שלמה כיצד כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל נתן בה מצות עשה ומצות לא תעשה ונתן למלך מקצת מצות שנא' (דברים יז) לא ירבה לו סוסים וכסף וזהב וגוי', ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו, עמד שלמה המלך והחכים על גזירתו של הקדוש ברוך הוא ואמר למה אמר הקדוש ברוך הוא לא ירבה לו נשים לא בשביל שלא יסור לבבו אני ארבה ולבי לא יסור, ... ושלמה שהרהר לבטל אות מן התורה, מה כתיב בו (משלי ל) דברי אגור בן יקא, שאיגר דברי תורה והקיאן, נאם הגבר לאיתאאל, דבר זה שאמר הקדוש ברוך הוא לא ירבה לו נשים לא אמר לו אלא בשביל לא יסור לבבו, לאיתאאל שאמר אתי אל ואוכל, מה כתיב ביה (מ"א = מלכים א' = יא) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו, אמר רשב"י נוח לו לשלמה שיהא גורף ביבין שלא נכתב עליו המקרא הזה, ולכך אמר שלמה על עצמו (קהלת ב) ופניתי אני לראות חכמה ודעת הוללות וסכלות, אמר שלמה מה שהייתי מחכים על דברי תורה והייתי מראה לעצמי שאני יודע דעת התורה ואותו הבינה ואותו הדעת של הוללות וסכלות היו, למה כי מה האדם שיבא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו, מי הוא שיהיה רשאי להרהר אחר מדותיו וגזרותיו של ממ"ה הקדוש ברוך הוא דברים אשר הם חצובים מלפניו, שכל דבר ודבר שיוצא מלפניו טרם הוא נמלך בפמליא של מעלה ומודיע להם הדבר כדי שידעו ויעידו כולן כי דינו דין אמת וגזירותיו אמת וכל דבריו בהשכל, וכה"א (משלי ל) כל אמרת אלוה צרופה ואומר (דניאל ד) בגזירת עירין פתגמא שלפי שההרתי אחר מעשיו נכשלתי, כיצד נאמר על משה לפי שכבר הודיע הקדוש ברוך הוא למשה שלא יניח אותם פרעה לילך, שנאמר ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלוך ואני אחזק את לבו, ומשה לא שמר את הדבר הזה אלא בא להתחכם על גזירתו של הקדוש ברוך הוא והתחיל אומר ה' למה הרעות לעם הזה התחיל לדון לפניו (כמו שכתוב למעלה), וע"ז נאמר שאותה חכמה ודעת של משה של הוללות וסכלות היו, כי מה האדם שיבא אחרי המלך, וכי מה היה לו להרהר אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא את אשר כבר עשוהו, מה שכבר גילה לו שהוא עתיד לחזק את לבו בעבור לעשות לו דין תחת אשר העבידם בעבודה קשה, ועל דבר זה בקשה מדת הדין לפגוע במשה, הה"ד וידבר אלהים אל משה, ולפי שנסתכל הקדוש ב"ה שבשביל צער ישראל דבר כן חזר ונהג עמו במדת רחמים, הה"ד ויאמר אליו אני ה'.

שבת שלום
מחלקי המים